

Tudi Messner ima o tem svoje mnenje (vemo, da je snemal z nemškimi režiserjem Wernerjem Herzogom), ko trdi, da je težko govoriti o čisti dokumentarnosti, če upoštevamo, da v smrtni nevarnosti ne moreš pričakovati od alpinista, da bo raje posnel lastno smrt, kot da bi se poskusil rešiti. Torej je edina rešitev v tem, da je takrat poleg še nekdo, če je to seveda mogoče.

V Diableretsu pa se zavedajo tudi tega, da je potrebno počasi narediti kartoteko vseh filmov. Žal jim je, da ne najdemo na festivalu predstavnikov televizije, arhivov in celo kinoteke. V Švici pa nasprotno jemljejo alpinističen film absolutno zares.

Nekaj trenutkov so posvetili tudi ženskam, sodobnim alpinistkam kot tudi tistim starejšim, pionirkam, in še posebno lani je bilo zelo pisano, ko so se srečali stari in mladi ob petdeseti obletnici vzpona na Eiger.

Sicer pa prihajajo v ospredje mladi s svojim prostim plezanjem in ti prinašajo v filme tudi nove ideje, svežino, nove koncepte.

Najdržnejšega avtorja od leta 1980 dalje nagradijo z Zlatim zrnom.

Od leta 1984 sta dva mlada alpinista obvezno člana žirije.

Seveda se vse bolj ukvarjajo z video tehniko; takšni so pač časi. Omogoča reprodukcijo na televiziji, oprema je lažja in festival ima en dan rezerviran samo za takšne izdelke (moramo omeniti, da je v Trentu prav tako).

Debate so o problemih alpinizma, vse več pa tudi o filmu samem.

Prav zabavno je, da so se vsi prisotni

izredno zamislili nad izjavo direktorja Trenta, ki je seveda svojevrstna avtoriteta, ko je dejal: »Gorniški film se mora osvoboditi alpinistov!« Treba je spodbuditi pravilno razumeti, kar smo v prispevku že tudi dokazali.

KAJ PA NAŠI?

Festivali so potrebni, saj omogočajo pregled nad izdelki in primerjavo. Tudi Tomo Česen je bil zadovoljen. Pravi, da je festival preprost, bogat in koristen.

»Festival je trajal en teden. V uradnem sporedu smo videli približno štirideset filmov. Vsak večer so pred programom vrteli še nagradence prejšnjih festivalov. V žiriji je bilo šest članov, od tega le en profesionalni filmski delavec, med njimi pa urednik angleške revije »Mountain« in slavni francoski plezalec Patrick Bérhault. Na festivalu je bilo šest kategorij: alpinistični filmi in smučanje, vrhunski alpinizem in ekstremno plezanje, ekspedicije, dokumentarni filmi, filmi s poudarkom na scenariju in filmi, vezani na varstvo gorske narave. V Diableretsu je seveda manj filmov kot v Trentu, a zato lahko vse pogledaš. Prav tako je z okroglimi mizami, ki so dobre; manj jih je in niso same sebi namen, predvsem pa lahko na njih sodeluješ, ker ni še kakšna druga zanimivost ob istem času, kar se dogaja v Trentu. Vse je bolj prisrčno, sproščeno, stalno si v pristnih odnosih z alpinisti. Kar zadeva naše filme, je Claude Remy spravedal po filmu Cerro Torre (Karo, Jeglič, režiser Boštjan Korbar), a ga tam žal ni bilo. Bil je neki drug amaterski video film, ki pa ga niso uvrstili v spored.«

NENAVADEN PODVIG V TRIGLAVSKI STENI

Z ENO NOGO V SLOVENSKI SMERI

ERNEST JAZBINŠEK

Preplezal sem Slovensko smer v Severni triglavski steni! Nič takega, boste dejali, to je storilo že nešteto drugih! Res je, toda tokrat gre vendar za nekaj drugega.

V Slovenski smeri sva namreč v spremstvu članov GRS iz postaje Ljubljana plezala in jo preplezala Ivan Gindiciosi in Ernest Jazbinšek, oba invalida z nadkolensko amputacijo leve noge.

Ideja je nastala, ko je leta 1986 ob pohodu invalidov na Triglav na poti čez Prag naš spremljevalec Boris Kofol dejal: »Glej, Ernesto, tu gori je vstop v Slovensko smer, to bi morali enkrat preplezati!« Nasmejali sem se kot dobri šali in vse skupaj pozabil. Toda Boris, Šrauf in Tonač so idejo vedno znova oživiljali in letos avgusta je iz nje nastala odločitev za akcijo.

Tone Sazonov-Tonač je poskrbel za ekipo članov GRS iz postaje Ljubljana, ki so prevzeli vso skrb za njihovo varnost v steni. Za akcijo smo pridobili še snemalca za TV in video, saj smo si želeli, da bi o tej akciji nastal tudi trajen dokument.

Akcijo smo načrtovali za 13. september, toda zaradi slabe vremenske napovedi smo jo preložili. Tako sta Stane Belak-Šrauf in Matjaž Fistrovec, prvotno predvidena člana naše ekipe, odšla z odpravo na Šišo Pangmo, mi pa smo čakali na ugodnejše vreme.

PLEZANJE Z BERGLAMI

Končno smo se v sredo zvečer, 20. septembra, zbrali v Aljaževem domu v Vratih. Kratak posvet, dogovor o navezah, pregled opreme in trdna prepričanost, da



Ponekod je bilo mogoče hoditi z obema berglama...

bomo uspeli, to je napolnilo večer v Vratih. V noči na četrtek sem slabo spal. Ne strah, ampak velika vznemirjenost je povzročila, da je vse migotalo v meni. Na drugi postelji se je nemirno premetaval tudi Ivan, pa tudi Tonač kot vodja akcije ni našel pravega spanca. Razmišljal je o podrobnostih v steni, iskal mesta, kjer bi se lahko kaj zapletlo in kako bi ukrepali. Ampak to je priznal šele potem na Kredarici.

Ob pol osmih smo bili pri vstopu v Slovensko smer. Pogled na mogočne skalnate sklade pred nami je jemal sapo, misli so z očmi potovale navzgor in iskale odgovor na vprašanje, ali bova zmogla. Mirna ekipa spremljevalcev in verziranost pri zadnjih pripravah sta blagodejno vplivala na našine razburjene živce. Stisk roke za srečo — in točno ob osmih smo začeli plezati.

Kako poteka tako plezanje? Dvakratni trening v Garderobi in Malem Turncu nam je koristil zlasti glede tehnike. Prvi plezalec je varoval, nato je plezal eden od naju, ob njem pa drugi splezalec, ki je svetoval pri iskanju oprimkov in stopinj. Veliko dela so povzročale bergle. Včasih sva rabila obe, na nekaterih delih sva si pomagala le z eno, z drugo roko pa sva se opirala ob skale. Na težavnejših predelih sva si pomagala le z rokami in nogo. Pri tem so seveda roke veliko bolj obremenjene kot pri običajnih plezalcih: kjer

drugi plezalci višino premagujejo zlasti z nogami, sva jo midva premagovala predvsem z rokami. Včasih je bilo treba poseči visoko navzgor, se oprijeti z eno ali obema rokama in se preprosto potegniti kvišku. Takrat je bilo vse odvisno od moči in spretnosti rok. Drugič zopet sva si morala pomagati z nizkimi oprimki in se s sunkom, ki spominja na telovadca v parterju, prestaviti naprej. Vsak detajl je pač nekaj posebnega, temu smo prilagajali način in hitrost.

Napredovali smo hitro in brez težav. V eni uri smo bili Pri Macesnih, že pol ure kasneje pod Belimi platami. Pogled na Bele plate je razburljiv, nepozaben, poraja vprašanje: ali bo šlo? Toda ko sva enkrat v steni, ne razmišljava več; roke in oči iščejo oprimke, noga in bergla išče tisto malo potrebnega prostora za stopinjo, ki je potem začuda zanesljiva in trdna.

OB IZSTOPU — NOVA IDEJA

Malo pred poldnem zagledamo pred sabo Zlatorogove police. Okrepčilo se nam prileže. Razgledamo se naokrog — in že plezamo naprej. Okolica postaja vse bolj divja, občutki vse močnejši.

Ob pol treh splezamo skozi Okno in se bližamo Frelihovi prečki. Zame je to najveličastnejši del. Malo me stisne, ko ozka polica, po kateri je treba prečiti steno, izgine za robom. Saj tu ni prostora, da bi postavil nogo, berglo, si mislim. Toda varovanje je že pripravljeno. Krenem naprej: z levo roko iščem oprimke nad sabo, z desno previdno postavljam berglo. Pogled v globino me ne moti, pač pa presune. Pomislim, koliko lepote bi zamudil, če se ne bi podal na to za mnoge noro akcijo.

V drugem delu prečke je potrebno odložiti še drugo berglo in se samo z rokami in nogo pomikati po ozki polici. Toda tu je Boris, ki svetuje in bodri, spredaj pa Janez, za katerega vem, da varno drži varovalno vrvo.

Prečke je konec, ozrem se: skoraj neverjetno se mi zdi, da sem po tej ozki polici prečil steno. Še malo vzpona — in že smo na mestu, kjer se združita izstopa Slovenske in Nemške smeri. Fantje, splezalci, že razmišljajo, kako bi se prihodnjič lotili Nemške smeri, kakšni tehnični problemi bi se lahko pojavili in kako bi jih (oni pravijo — jih bomo!) reševali.

Čaka nas še zadnji del poti do izstopa. Po osmih urah smo na Slovenskem stolpu, na izstopu. Uspelo nam je, to je zmaga! Najraje bi se objemali, tako smo veseli. In ponosni. Podvig (saj je podvig), ki se je pred mesecem dni zdel norost, je končan. Opravili smo ga brez težav in varno. Prepričan sem, da so tudi fantje, ki so bili z nama, občutili zmagoslavje in zadovoljstvo.



... ponekod pa je bilo prostora komaj za eno — ali pa še to ne

VARNOST S PRIJATELJI

In kako je sedaj, ko je prvi naval čustev mimo? Čudovito kot takrat, le da so nekatere stvari prišle globoko v zavest.

Spoznavati začenjam, kaj vleče alpiniste v navidez nedostopne stene. To je izziv, želja spoznati, kakšen kamen, kakšen oprimek je na naslednjem metru. Tu v steni je vse drugače kot na markiranih poteh, kjer je kamenje zlizano od mnogih stopinj. Čutiš, da narava in gora skriva najlepše za tiste, ki imajo več poguma, duševne in telesne moči, ki so zato, da bi občutili steno, pripravljeni opraviti garaško delo, sprejeti tveganje.

Na tej akciji sem še bolj kot dotlej spoznal, kaj pomeni tovarništvo v gorah, medsebojna odvisnost in navezanost, nemožno zaupanje v tovariša. Ko sem opazoval te fante, člane GRS iz postaje Ljubljana (takih pa je še mnogo), kako zanesljivo stopajo, mi niti za trenutek ni prišlo na misel vprašanje, ali se mi lahko kaj zgodi. Z njimi že ne!

To enkratno in nepozabno doživetje so prijatelju Ivanu in meni omogočili Tone Sazonov-Tonač, Boris Kofol, Brane Žorž, Janez Levec, Jaka Bonča, Marjan Osterman, smevalca Peter Markič in Marjan Manfreda-Marjon ter TV režiser Staš Potočnik.

Finančno in organizacijsko so akcijo podprli Ljubljanska banka — Združena banka Ljubljana, Astra, Emona Commerce Ljubljana, Zveza paraplegikov Slovenije in Zveza za rekreacijo in šport invalidov Slovenije. Hvala vsem — in na svidenje na naslednji turi.

POT IZ SAMO-ZAVEROVANOSTI

Kadar si danes v tehnično civiliziranih družbah poskušamo »naslikati« domnevno podobo pračloveka, človekovega davnega prednika, navadno podarimo tisto, v čemer ga prekašamo, torej njegovo tehnično primitivnost. Njegovo domovanje mu postavimo v hladno in vlažno naravno votlino, primernejšo za bivališče divjih zveri, oblečemo pa ga v grobo odrto kožo uplenjene živali. S tem zadovoljimo svoji samozagledanosti in lastni nadmoči, ko menda živimo v udobnih stanovanjih in se oblačimo v konfekcijske obleke najnovejših modnih trendov.

Ob tem pozabljam, da je bil jamski pračlovek lastnik prvovrstne narave in da ni živel v megapolisih mravljišč sebi enakih bitij, temveč je imel okrog lastne podzemne jame do koder mu je segel pogled samo neokrnjeno naravo z množico sebi različnih živih bitij, ob katerih se je res lahko počutil superioren kot kralj živali. Hkrati je bila vsaka njegova obleka unikat. In če je šlo za soboljevino ali leopardov kožuh, samo pomislimo, koliko zdaj stane en sam nerc!

S svojo narcisoidnostjo »modernega« človeka ob tem radi postavljamo ob bok še svojo lastno kulturno nadmoč in pračloveka slikamo z zmršano grivo, z zanemarjeno poraslostjo vsega telesa, z nizkim čelom in mrkega pogleda, kako po živalsko vleče za lase življenjsko družico.

Že kratek pogled v zgodovino kaže, da tehniška civiliziranost ne gre vzporedno s kulturno ravnijo, prej celo obratno. Spomnimo se le antike, ki tehnično ni visoko segla, v kulturi pa ji niti danes nismo kos.

Pot v gore je pot v nedotaknjeno naravo, je pot iz mestnih človeških mravljišč med pripadnike drugih živalskih vrst, je pot iz človeške samozagledanosti nazaj v ekološko sestavino Prirode. In bitje lahko vzljubiš le tako, da se z njim tesno fizično povežeš v dobrem in slabem.

Gore to v največji meri omogočajo.

Boris Ogrizek